Arheologija Krasa in Brkinov

Predavanje – tečaj strokovne usposobljenosti za opravljanje lokalnega turističnega vodenja

Dutovlje, 23.2.2016

DOBRA POT
zavod za kulturo in sonaravno delovanje

Jošt Hobič, uni.dipl.arh

Arheološka kulturna dediščina

- Pomemben sestavni del kulturnih pokrajin v katerih živimo,
- predstavlja vez z življenjem ljudi v preteklosti,
- občutljiva dediščina, ki jo je potrebno varovati,
- ob ustreznem in strokovnem upravljanju in trženju ima velik potencial znotraj turizma.

Arheološko najdišče

Arheološka najdišča so ponavadi nevidna in skrita, kar predstavlja težavo za prezentacijo in interpretacijo javnosti. Še posebej brez ustreznega znanja in izkušenj.

Arheološka dediščina Krasa in Brkinov

- Zelo bogata arheološka dediščina,
- na območju 5 občin je registriranih in zavarovanih 198 arheoloških najdišč,
- večino predstavljajo prazgodovinska gradišča in jamska najdišča.

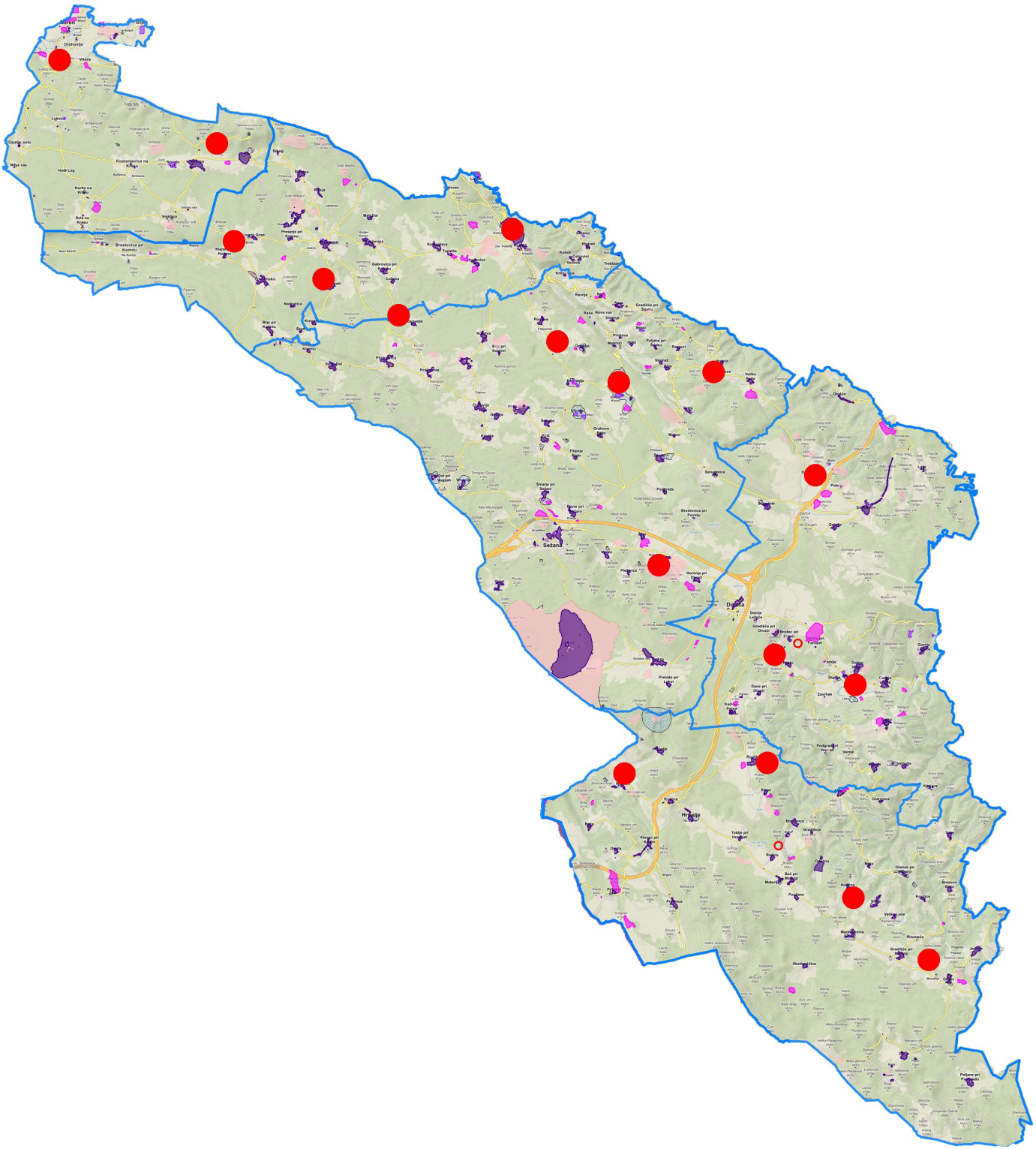

Karta pomembnih arheoloških najdišč Krasa in Brkinov
(sestavljena iz topografskih kart - www.geoprostor.net)

Arheološka obdobja

Kamena doba 150.000 - 5000 let pr. n. št.

Bakrena doba 5000 - 2500 let pr. n. št.

Bronasta doba 2500 - 800 let pr. n. št.

Železna doba 800 - 1. st. pr. n. št.

Antika 1.st. pr. n. št. - 4. st.

Pozna antika in zgodnji srednji vek 4. st. - 10. st.

Srednji vek 10. st. - 15. st.

Poselitev in pokrajina skozi čas

- Čas kamene dobe delimo na starejšo, srednjo in mlajšo kameno dobo;
- pred mlajšo kameno dobo (neolitik) ni stalnih naselbin – obdobje lovcev in nabiralcev;
- v času mlajše kamene dobe (začetki poljedelstva) pride do stalnega naseljevanja;
- iz obdobja kamene dobe poznamo samo jamska arheološka najdišča (Škocjanske jame, Spodmol Mala Triglavca, itd).

Poselitev in pokrajina skozi čas

- V bakreni dobi pride do prve uporabe kovine – bakra;
- kljub zelo verjetnim stalnim naselbinam iz časa bakrene poznamo samo jamska najdišča (Mala Triglavca, spodmol Jazbina, Acijev spodmol, itd...).

Poselitev in pokrajina skozi čas

- V času bronaste dobe pride do družbenih sprememb – fizično se te spremembe kažejo v mnogih utrjenih naselbinah – gradiščih;
- začetki ustanavljanja v času srednje in pozne bronaste dobe, konec poselitve v času antike;
- vsa znana gradišča niso bila ustanovljena naenkrat – dinamika življenja gradišč ni znana;
- najbolj številčna in najbolje ohranjena arheološka najdišča na Krasu.

Poselitev in pokrajina skozi čas

- V času antike – s prihodom Rimskega cesarstva se poselitev večine gradišč opusti in se ustanovi večje vaške komplekse v dolinah, ob glavnih komunikacijskih poteh.
- V pozni antiki pride do ponovne poselitve nekaterih prazgodovinskih gradišč – posledica zamiranja rimskega cesarstva in območje Krasa je glavna vpadnica za preseljevanje plemen v Italijo iz Panonije.

Poselitev in pokrajina skozi čas

- Veliko gradišč poseljenih v pozni antiki živijo vse do prihoda Slovanov v 6.st.;
- v zgodnjem srednjem veku se v doline naselijo Slovani;
- skozi zgodnji sredni vek pride do stapljanja staroselcev in Slovanov;
- v srednjem veku se ustanovi večina sedanjih vasi na Krasu in Brkinih;

Občina Hrpelje - Kozina

- Gradišče Ajdovščina nad Rodikom in okolica;
- prazgodovinska gradišča po robu Matarskega podolja (Gavje na Hotično, Gradina in Orlek pri Obrovu);
- prazgodovinska gradišča in srednjeveške utrdbe v okolici Krvavega Potoka in Vrhpolja (Veliko Gradišče, Grad nad Botačem).

Nasip pri vhodu v prazgodovinsko gradišče Ajdovščina nad Rodikom (avtor: Jošt Hobič).

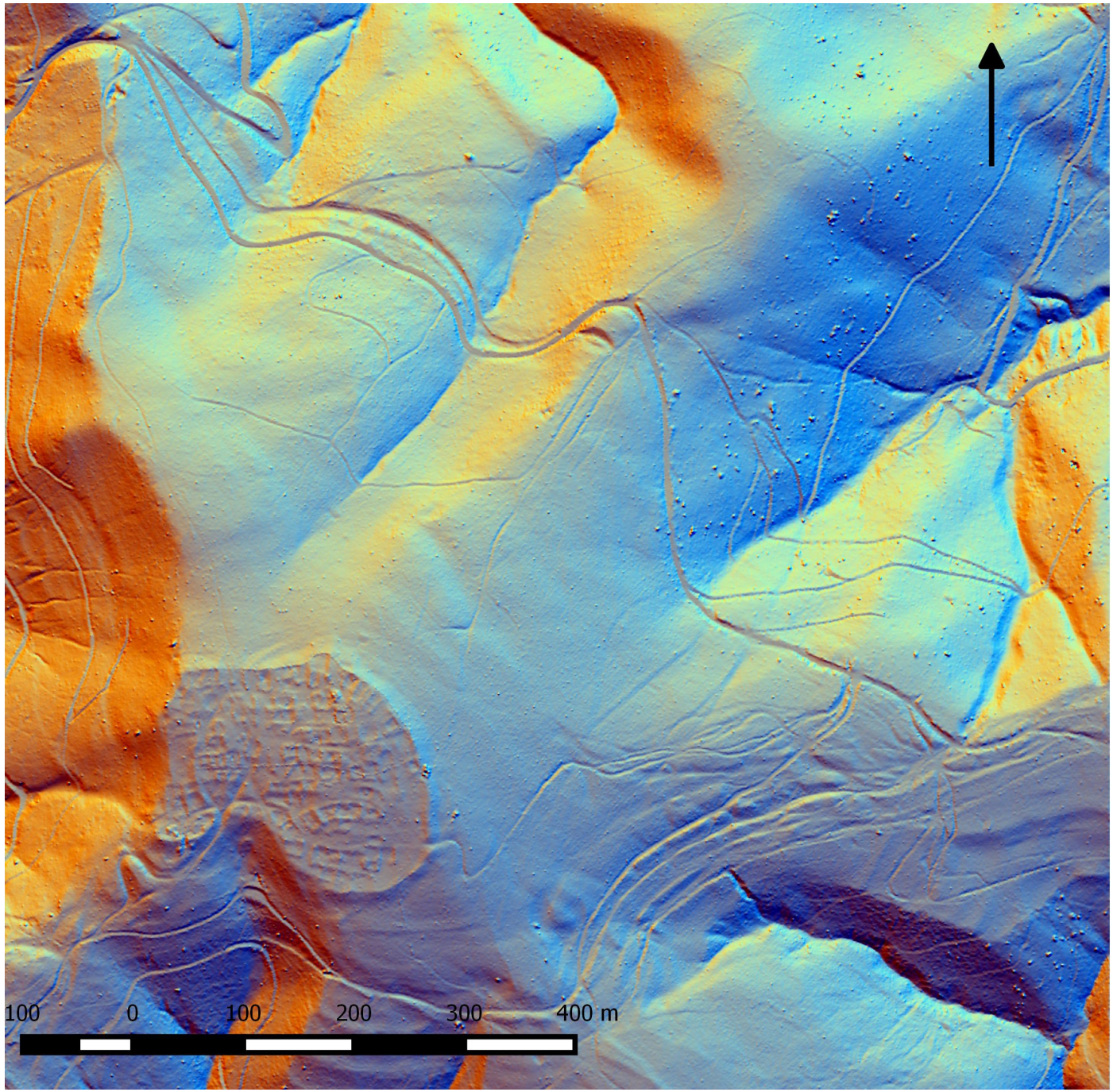

Lidar posnetek prazgodovinskega gradišča Ajdovščina (avtor: Jošt Hobič).

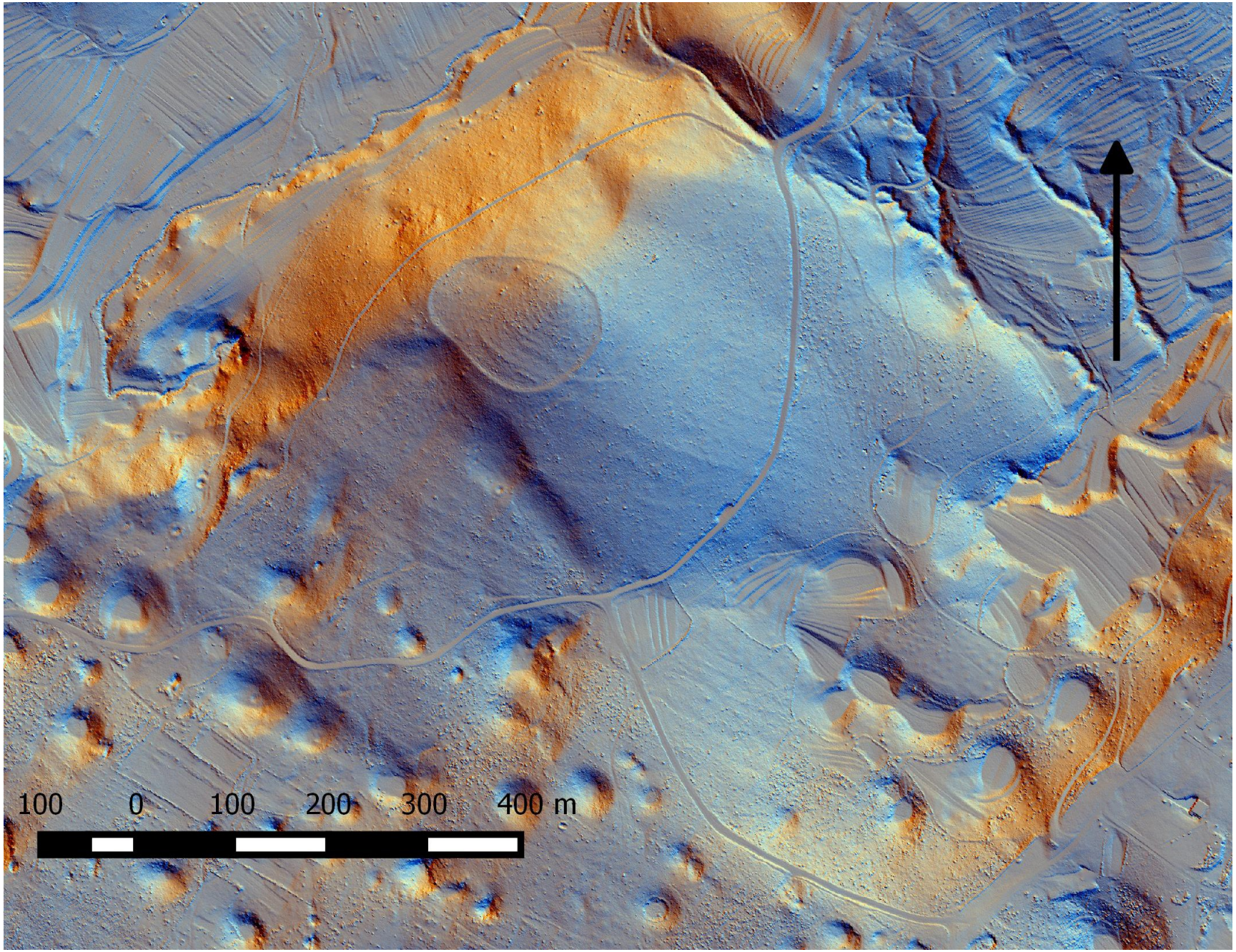

Lidarski posnetek prazgodovinskega gradišča Gavlje pri Hotični (avtor: Jošt Hobič).

Občina Divača

- Škocjan z okolico;
- vremsko polje z obronki (prazgodovinsko gradišče Saline, Stari Grad, območje antične vile rustike na Vremskem polju);
- prazgodovinska gradišča v okolici Dolenje vasi in Potoč (prazgodovinsko gradišče Bandera, Hrib, SV. Jurij).

Notranjost prazgodovinskega gradišča Škocjan (avtor: Jošt Hobič).

Ohranjen nasip prazgodovinskega gradišča Škocjan (avtor: Jošt Hobič).

Notranjost prazgodovinskega gradišča Hrib pri Dolenji vasi (avtor: Jošt Hobič).

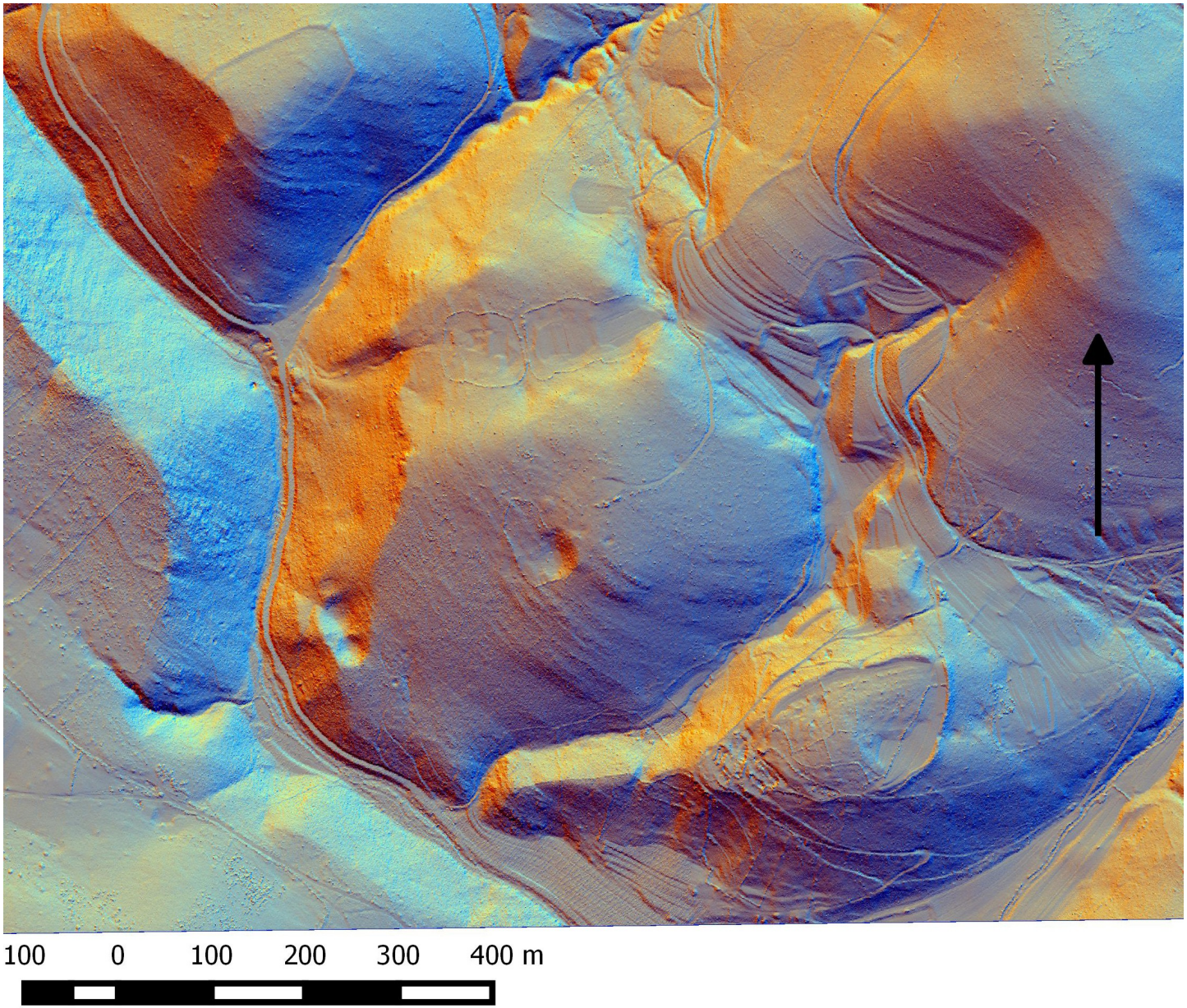

Lidarski posnetek prazgodovinskih gradišč Hrib in Šmarnik pri Dolenji vasi (avtor: Jošt Hobič).

Občina Sežana

- Območje od Gradišča pri Divači do Merč (območje antičnega naselbinskega kompleksa),
- območje vasi Kazlje (prazgodovinsko gradišče Varda),
- območje slemena Vrhe na desni strani Raše,
- gradišče Gradina pri Kosovelju,
- prazgodvinsko gradišče Grad – Avber.

Nasip prazgodovinskega gradišča Varda pri Kazljah (avtor: Jošt Hobič).

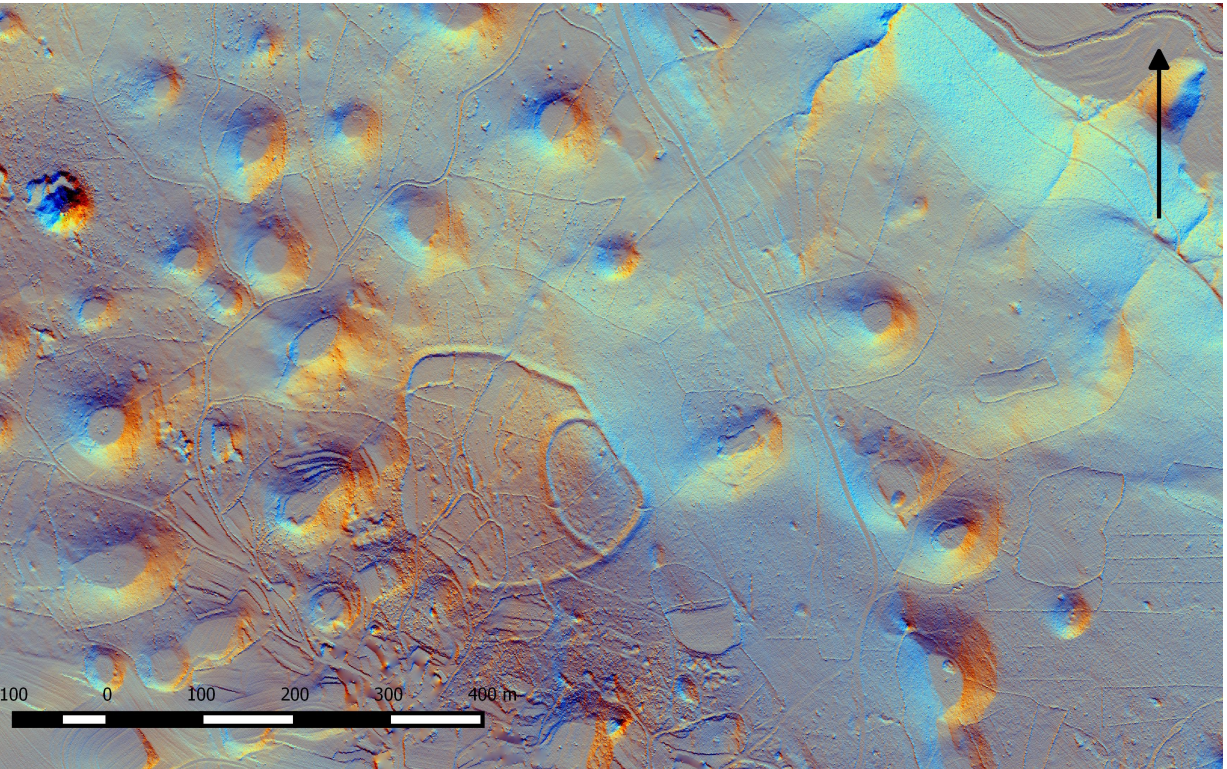

Lidarski posnetek prazgodovinskega gradišča Vahta (avtor: Jošt Hobič).

Občina Komen

- Prazgodovinsko gradišče Debela griža pri Volčjem Gradu;
- Štanjel (prazgodovisnko gradišče in grad);
- prazgodovinsko gradišče Gradina pri Kobjeglavi;
- prazgodovinsko gradišče Birth pri vasi Zagrajec;
- prazgodovinsko gradišče Martinišče – Sveto pri Komnu

Gradišče Debela Griža
(vir:http://www.stanjel.eu/kulturna_dediscina/zgodovinska/2014020410380017)

Lidarski posnetek prazgodovinskega gradišča Birth pri vasi Zagrajec (avtor: Jošt Hobič).

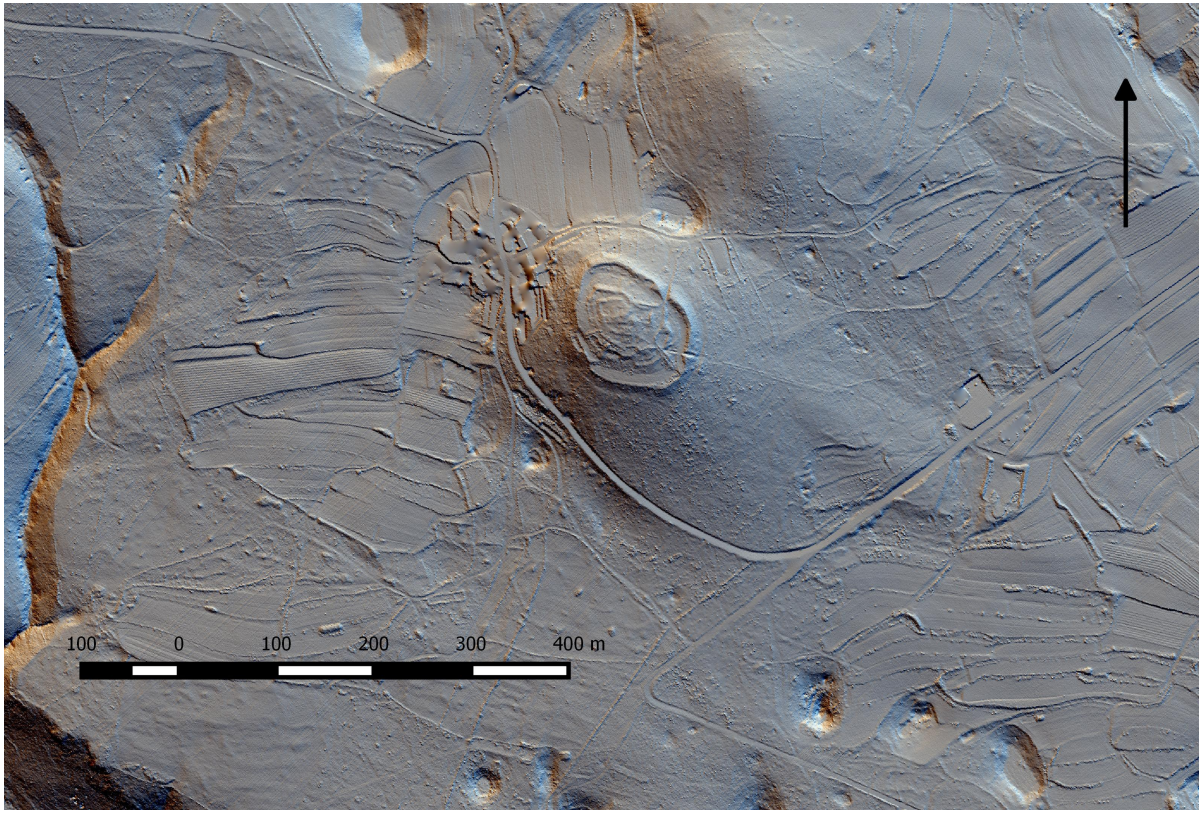

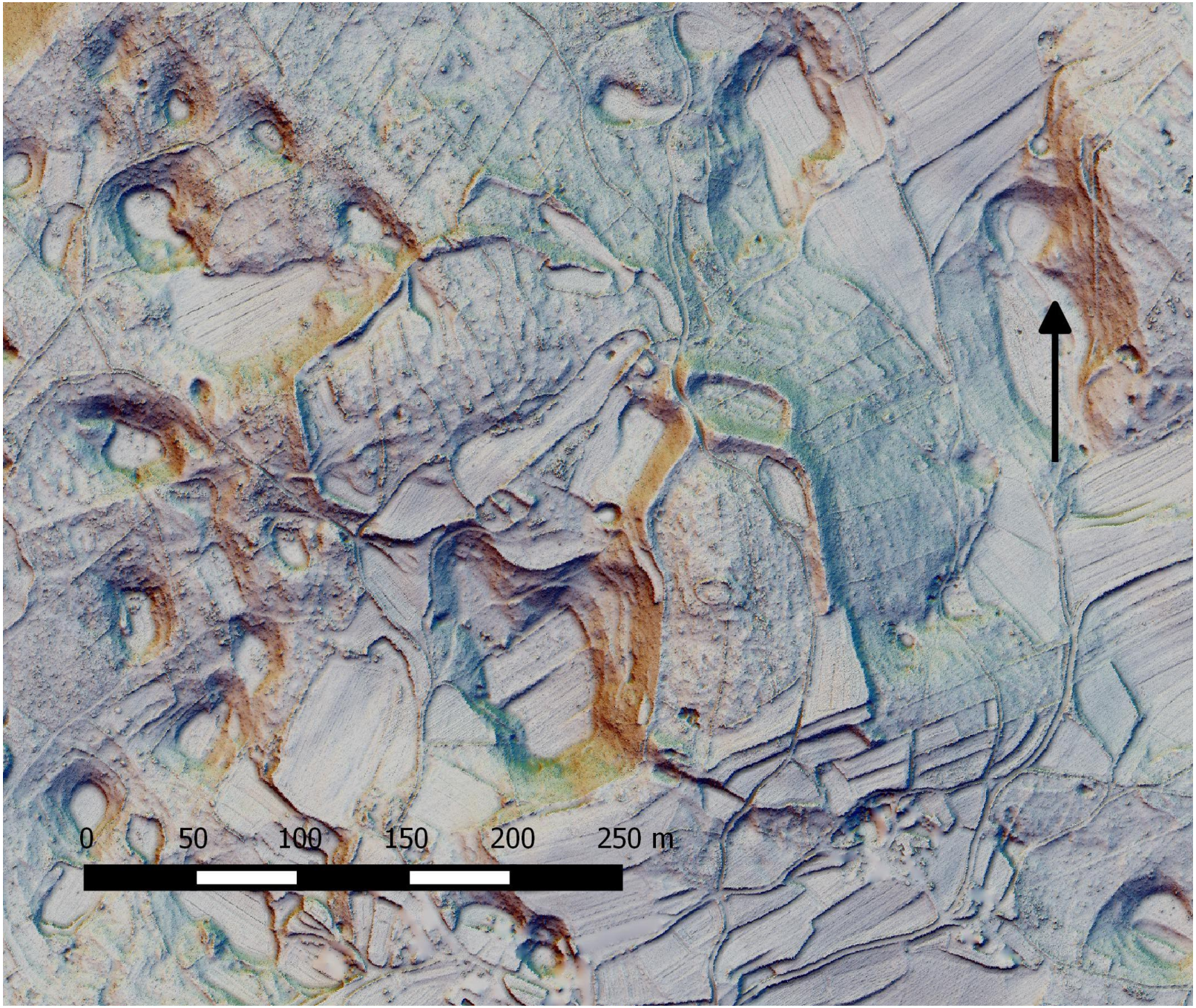

Lidarski posnetek gradišča Martinišče – Sveto pri Komnu (avtor: Jošt Hobič).

Občina Miren - Kostavnjevica

- Prazgodovinsko gradišče sv. Ambrož pri Temnici,
- prazgodovinsko gradišče Grad pri naselju Miren,
- prazgodovinsko gradišče Grmača pri Kostanjevici na Krasu.

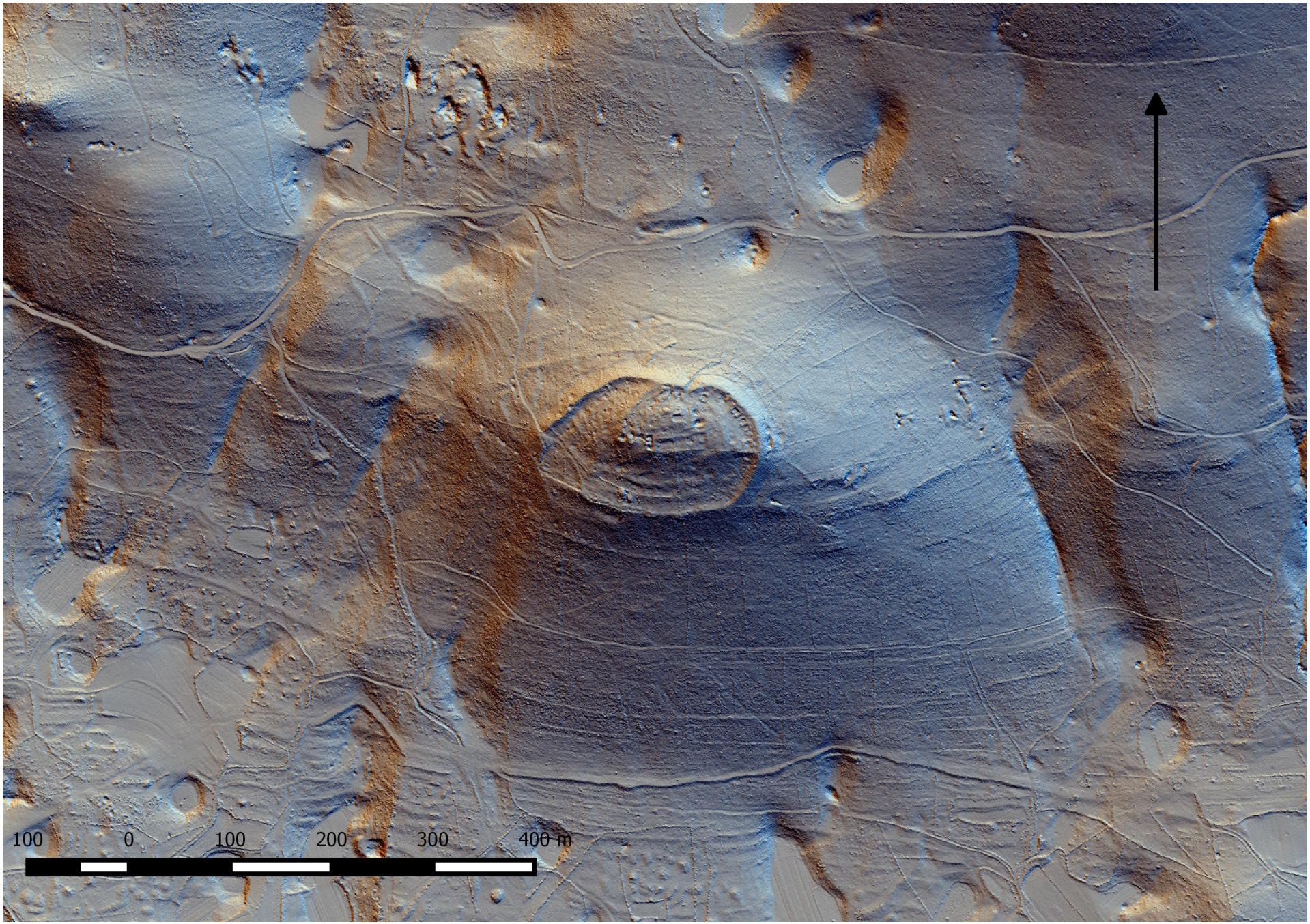

Lidarski posnetek prazgodovinskega gradišča sv. Ambrož pri Temnici (avtor: Jošt Hobič).

Uporabna literatura in viri

- Register nepremične kulturne dediščine (http://giskd2s.situla.org/rkd/Zacetek.asp)
- Kras : pokrajina, življenje, ljudje. 1999, ZRC SAZU.
- Zakladi tisočletij: zgodovina Slovenije od neandertalcev do Slovanov. 1999,ZRC SAZU.
- Kras in Brkini za radovedneže in ljubitelje. 2014, ZRC SAZU
- Hrobat, K. 2004, Kras - Brkini: prazgodovinska gradišča.
- Arheološka najdišča Slovenije. 1975, DZS.
- Park Škocjanske jame – monografija. 2012, PŠJ.